

Onlineundervisning: En praksisnær guide til planlægning, gennemførelse og evaluering

Jens Jørgen Hansen¹, Institut for Design, Medier og Uddannelsesvidenskab, Syddansk Universitet

Abstract

Onlineundervisning er skrevet af Marie Hvid Stenalt og Dorte Sidelmann Rossen, som begge har en baggrund som pædagogiske konsulenter med digitale teknologier som arbejdsområde. Bogen er, som undertitlen siger, En praksisnær guide til planlægning, gennemførelse og evaluering. Den er også lidt mere end det, for bogens 6. kapitel har overskriften "Udvikling af egen onlineundervisning", så den er også en guide til udvikling af onlineundervisning. Det vil sige bogen har fokus på at skabe viden om online undervisning og de didaktiske valg, man som underviser kan træffe i forbindelse med sin onlineundervisning. Bogen åbner også et refleksionsrum om disse valg, som det fremgår af bogens bagside: "Hvordan engagerer du dine studerende online? Hvordan planlægger du onlineundervisning? Hvordan får du de studerende til at arbejde sammen i et digitalt undervisningsmiljø, og hvilke teknologier skal du bruge?"

Introduktion

Det overordnede formål handler om at guide, og bogen har således et handlingsorienteret sigte uden store teoretiske gennemgange eller dybdegående argumentationer for bogens aspekter. Bogen præsenterer gode forslag og ideer til metoder, skemaer og tjeklister til at skabe gode onlineforløb og -aktiviteter. Bogen viser, hvordan man som underviser kan sætte den studerende i centrum igennem alle undervisningens faser – fra planlægning over gennemførelse til evaluering.

Bogen er letlæst med en fin pædagogisk formidling af forskellige didaktiske aspekter af onlineundervisning. Den er opbygget af 7 kapitler, der ofte afsluttes med en række "Gode råd" eller "Gode overvejelser".

Kapitel 1 søger at svare på "Hvad er onlineundervisning?", og udfolder begrebet 'online undervisning' som kombinationer af undervisningens tid og sted. Kapitlet oplister også onlineundervisningens læringsmæssige fordele, som fx 'fleksibilitet' og 'autonomi og agens', og dens udfordringer, som fx studerendes potentielt lave engagement i online læringsmiljøer.

Kapitel 2 – "Underviserens roller" – udfolder 8 onlineunderviserroller som fx 'teknologikyndig og webdesigner', 'læringsdesigner' og 'procesfacilitator', hvilket understreger, at onlineundervisning indebærer mere avancerede underviserroller.

---

¹ jjh@sdu.dk

Kapitel 3 handler om "Design og planlægning af onlineundervisning", og udfolder forskellige måder at planlægge undervisning på med udgangspunkt i en designtilgang til undervisning og med inspiration fra forskellige didaktiske modeller, fx Laurillard's 6 tilgange til læring (2012).

Kapitel 4 omhandler "Valg af teknologi, form og layout" og har fokus på "de former, som det faglige indhold skal indsættes i, og de teknologier, der støtter udformningen og formidlingen af indholdet". Videobrug er et eksempel på en teknologi, og bogen kommer med gode råd til udformning af undervisningsvideoer.

Kapitel 5 sætter spot på "Før, under og efter onlineundervisningen" og tager spørgsmål som adfærdskodeks for onlineadfærd op, og hvordan undervisere har en opgave i forhold til at kommunikere særlige spilleregler for deltagelse i online undervisning, samt hvordan man kan facilitere onlineinteraktion og feedback.

Kapitel 6 handler om udvikling af egen onlineundervisning og har en fin oversigt over tre forskellige typer af indsatser, som at tilføje eller erstatte online-elementer til eksisterende undervisning eller mere radikalt indtænke onlineelementer fra begyndelsen.

Bogens afsluttende kapitel er et inspirationskatalog, som tilbyder forslag til aktiviteter, man kan benytte, når man skal åbne undervisningen op og bryde isen mellem de studerende, når man skal arbejde med fx ideudvikling i undervisningen, eller når man skal afslutte undervisningen og afrunde emner og diskussioner og evaluere.

Titlen "Onlineundervisning" vil for mange læsere være synonym med undervisning, der foregår online. Dvs. den slags undervisning som mange undervisere mere eller mindre blev kastet ud i under covid-19. Men hvor den pandemiske undervisning for mange undervisere og institutioner typisk var nødundervisning – bare få undervisningen online – så forsøger bogen at skabe en mere didaktisk reflekteret tilgang til onlineundervisning. Online undervisning handler ikke bare om "at sætte strøm til undervisningen", som det formuleres i bogen. Bogen tager udgangspunkt i netop den situation, hvor undervisere har fået indblik i, hvad onlineundervisning er, og hvad det kræver at håndtere og udvikle den. Dog skal man være opmærksom på, at i bogens optik dækker begrebet 'onlineundervisning' flere forskellige undervisningspraksisser: Fra undervisning, der helt foregår online til mere traditionel campusbaseret undervisning, hvor der inddrages online undervisningselementer og aktiviteter. Ja, onlineundervisning dækker også over, at man som studerende har adgang til kursusinformation og -materialer via et learning management-system. Nogle vil kalde den slags undervisning for teknologi-støttet undervisning, hvilket også kunne være en dækkende overskrift for store dele af bogen.

Bogens vidensgrundlag er i høj grad funderet i forfatternes egne erfaringer og feedback fra deres kurser i onlineundervisning. Der trækkes også på forskellige didaktiske modeller, fx Gilly Salmons tilgang til planlægning af undervisning, det såkaldte Carpe Diem skema (2020), Finks planlægningsmodel (2013) og Goodyear, Carvalho og Yeomans (2021) ACAD-model, selvom netop denne model ikke direkte nævnes eller præsenteres. Bogen tilbyder ikke en egentlig indføring i de forskellige didaktiske modeller og teorier, og der diskuteres heller ikke, hvad modellernes sigte er, og hvori ligheder og forskelle mellem dem består af.

Bogen har et almindeligt sigte. Almindelidaktikken beskæftiger sig typisk med underviserens valg og refleksion omkring undervisningens hvad, hvordan og hvorfor. Denne bog bidrager konkret til undervisningens *hvordan* og retter sig ikke mod et bestemt fagligt *hvad*, dvs. bestemte faglige domæner eller fagdidaktiske traditioner. Læseren skal selv oversætte bogens ideer til sit eget fags indhold og praksis. Også de nærmere begrundelser for underviserens didaktiske valg – undervisningens *hvorfor* – berøres ikke nævneværdigt. Spørgsmål her kunne være, hvorfor man skal undervise online, eller hvad er begrundelsen for at lade de studerende samarbejde i et digitalt miljø?

Skal man pege på nogle aspekter af bogen, som kunne være udfoldet, kunne det være, at dagens undervisere er situeret i en faglig og institutionel kontekst. Disse to kontekster indgår som centrale rammefaktorer, når undervisere skal træffe didaktiske valg om fx brug af teknologi i undervisningen eller organisere digitale læringsmiljøer. Den faglige kontekst vil have indflydelse på, hvorfor man indenfor et bestemt fag og fagtradition forstår god undervisning og læring, og dermed hvilke måder, man kan udvikle sin undervisning på. Den institutionelle kontekst vil ofte rumme politikker, strategier og ressourcer som igen vil rammesætte underviserens didaktiske valg. Den institutionelle kontekst handler derfor ikke kun om, at "der er institutionel opbakning til undervisere, der ønsker at udvikle deres undervisning", som det formuleres i bogen.

Flere af de 8 roller som bogen inspirerende beskriver som onlineunderviserens roller, vil man som underviser ofte ikke selv løfte, men opgaverne vil være nogle man samarbejder med andre om, eller de er understøttet af ressourcepersoner i en organisatorisk sammenhæng. Man kan hævde, at bogen langt hen ad vejen tager udgangspunkt i en privatpraktiserende underviser, hvilket mange af dagens undervisere ofte ikke er, fordi de samarbejder med andre undervisere og/eller pædagogiske konsulenter, især i forbindelse med afprøvning af nye teknologier eller ved udvikling af sin egen (eller et teams) undervisning.

Afslutningsvist åbner bogens epilog for en række interessante udviklingstendenser som "sandsynligvis kommer til at påvirke underviseres arbejde med onlineundervisning fremover". En af tendenserne er automatisering af opgaver, som handler om, hvordan kunstig intelligens kan bruges til at "rette opgaver, udvikle tekster, musik og kunst, registrere fremmøde eller analysere onlineadfærd". At automatisering og kunstig intelligens her nævnes som en udviklingstendens og ikke en påtrængende realitet viser udviklingens hastighed indenfor teknologi-støttet- og online-undervisning. At bogen ikke nærmere tematiserer AI, trækker ikke noget fra bogens relevans, som en god guide for undervisere, og som et inspirerende idekatalog, når et team eller en afdeling vil udvikle deres onlineundervisning.

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den.

Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives ift. ovenstående bibliografiske oplysninger

© Copyright

DUT og artiklens forfatter

Udgivet af

Dansk Universitetspædagogisk Netværk